

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

**МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(5 листопада 2024 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Випуск 4
5 листопада 2024 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2024 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (5 листопада 2024 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2024. Вип. IV. 301 с.

Організаційний комітет:

Богущ А. М.	— дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Бабчук О. Г.	— кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
Кавиліна Г. К.	— кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
Булгакова О.Ю.	— доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
Левицька М.І.	— методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

Технічне редагування матеріалів збірника — О.І. Кисельова.

<i>Новікова Н. В.</i> Психологічна характеристика міжособистісних стосунків дітей дошкільного віку.....	86
<i>Сторож В. В., Набухотна Н. М.</i> Педагогічні умови для розвитку навичок подолання агресивних проявів у дітей старшого дошкільного віку.....	92
<i>Плачкова К. М.</i> Розвиток адекватної самооцінки у дітей старшого дошкільного віку в умовах ЗДО.....	97
<i>Шевченко С. О.</i> Інтелектуальна готовність дитини до школи.....	105

Розділ II. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Булгакова О. Ю., Алексеенко В. В.</i> Ігрова технологія як сучасний засіб розумового виховання дошкільників.....	111
<i>Булгакова О. Ю., Балаклєйцев О. О.</i> Наукові уявлення про розвиток творчих здібностей дітей у психолого-педагогічній літературі.....	115
<i>Булгакова О. Ю., Бойчук О. С.</i> Концепція емоційної сфери: теоретичний аналіз різних авторських підходів.....	122
<i>Булгакова О. Ю., Львов В. Ю.</i> Роль казкотерапії в розвитку емоційної сфери дошкільників: науково-практичний аспект.....	127
<i>Валлер К. М.</i> Освітньо-виховний потенціал природи у розвитку дітей від 2-4 років (на прикладі швейцарського лісового дитячого садка КлеверКідз).....	133
<i>Ковиліна В. Г., Довбиш М.-Н. О.</i> Інноваційні методи як засіб естетичного розвитку в закладах дошкільної освіти.....	143
<i>Кримова Н. О., Салагор О. С.</i> Педагогічні умови формування соціальної компетентності дошкільників в умовах дистанційного навчання.....	149
<i>Найда Р. Г., Димитрова К. І.</i> Впровадження педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у сучасну дошкільну освіту: перспективи та виклики.....	155

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У СУЧАСНУ ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

**Д.пед.н., доц. Р. Г. Найда
Магістрантка К. І. Димитрова**

Сучасне реформування дошкільної освіти в Україні вимагає впровадження нових підходів до навчання та виховання дітей. Основним завданням цього процесу є адаптація педагогічної спадщини Василя Олександровича Сухомлинського у практику закладів дошкільної освіти, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу. Гуманістичні підходи, запропоновані В. Сухомлинським, орієнтуються на розвиток моральних та духовних цінностей дітей, що має важливе значення для формування гармонійної особистості.

Базовий компонент дошкільної освіти наголошує на важливості впровадження ідей В. Сухомлинського в сучасну педагогічну практику. Основним аспектом є виховання дитини як особистості, що здійснюється через формування моральних якостей, таких як емпатія, повага, чесність та відповідальність. В БКДО підкреслюється значення гуманізації освітнього процесу та необхідність інтеграції педагогічних підходів, орієнтованих на всебічний розвиток дітей [2, с. 13].

Закон України «Про дошкільну освіту» також акцентує увагу на важливості гуманістичного виховання, яке було центральною складовою педагогічної системи В. Сухомлинського. Закон наголошує, що дошкільна освіта є невід’ємною частиною неперервної системи освіти в Україні, а її мета – забезпечення всебічного розвитку дитини. Це положення повністю співпадає з педагогічними ідеями великого педагога, який вважав, що формування моральних і етичних цінностей у дітей має починатися вже в ранньому віці, адже цей етап є фундаментом для подальшого розвитку особистості [6].

Основною метою даного дослідження є аналіз педагогі-

чної спадщини В. Сухомлинського та визначення шляхів її інтеграції у практику сучасної дошкільної освіти. Дослідження зосереджується на науковому осмисленні ідей гуманістичного виховання та адаптації їх до сучасних потреб освітнього процесу в умовах закладів дошкільної освіти.

Завданнями, що ставились у ході дослідження, були:

1) дослідити дидактичний потенціал педагогічного досвіду Сухомлинського для подальшого розвитку сучасної теорії та практики в галузі дошкільної освіти;

2) систематизувати та узагальнити наявний досвід впровадження педагогічних принципів Сухомлинського у виховну діяльність закладів дошкільної освіти;

3) встановити рівні морального виховання дітей дошкільного віку та експериментально перевірити ефективність технологій морально-трудового виховання.

4) розробити систему практичного використання педагогічних ідей Сухомлинського для всебічного розвитку дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Академіє А. Богуш є однією з провідних дослідниць гуманістичної педагогіки в Україні, яка у своїх роботах підкреслює критичне значення ідей В. Сухомлинського для сучасної системи дошкільної освіти. Вона зазначає, що принципи відомого педагога не тільки адаптовані до сучасних реалій, але й здатні забезпечити всебічний розвиток дитини, охоплюючи її інтелектуальні, емоційні та моральні аспекти. Вона стверджує, що впровадження цих принципів у повсякденну педагогічну практику сприяє формуванню в дітей дошкільного віку навичок саморефлексії, співчуття та відповідальності, які є основою моральної зрілості особистості. Крім того, академік вважає, що педагоги, які працюють за принципами В. Сухомлинського, здатні створювати середовище, яке сприяє вихованню емпатії та поваги до інших, що є основою для формування гармонійних соціальних стосунків у майбутньому [3].

М. Антонєць виділяє особливу увагу інтеграції освітніх

та виховних компонентів у педагогічній системі В. Сухомлинського. Підкреслюючи, що педагогічна концепція видатного українського педагога заснована на принципах гуманізації, що включають акцент на індивідуальності кожної дитини та її право на повноцінний розвиток. Дослідник вважає, що застосування гуманістичних підходів у сучасній дошкільній освіті сприяє формуванню у дітей таких цінностей, як толерантність, чесність та повага до інших. Він також відзначає, що система В. Сухомлинського дає можливість вихователям створювати середовище, де діти можуть безпечно експериментувати з власними знаннями та відкриттями, що стимулює їх особистісне зростання та моральний розвиток [1].

Науковець О. Грицай акцентує увагу на тому, що ідеї В. Сухомлинського є невичерпним джерелом інновацій для сучасної педагогіки дошкільного віку. Ключовими аспектами педагогічної спадщини педагога є розвиток мислення дітей через гру та дослідницьку діяльність, що дозволяє формувати в них творче мислення та розвивати уяву. Впровадження ідей відомого педагога у освітній процес не лише сприяє розвитку когнітивних здібностей дітей, але й формує моральні цінності, які стають основою для створення гармонійної особистості. Звертаючи увагу на те, що система дозволяє реалізовувати ідеї емоційного виховання, що є особливо важливим у контексті формування соціальних навичок дітей [5, с. 43].

Дослідниця А. Семез зосереджується на аспектах морально-етичного виховання, що є основою педагогічної системи В. Сухомлинського. Вважаючи, що ефективно впровадження ідей відомого педагога у дошкільну освіту можливе лише за умови створення системи спеціальних занять, які орієнтуються на практичне засвоєння моральних норм і принципів. Наголошуючи, що така система має бути гнучкою та адаптованою до вікових особливостей дітей, що дозволить формувати стійкі моральні переконання, такі як доброта, чесність, співчуття та повага. Впровадження таких занять у практику закладів дошкільної освіти сприятиме не

тільки розвитку моральних якостей у дітей, але й їх соціалізації в умовах освітнього середовища [8].

Дослідник В. Будак акцентує увагу на тому, що система виховної роботи, розроблена В. Сухомлинським, є базовою для розвитку дітей дошкільного віку. Він підкреслює, що ефективне використання цієї системи у сучасних закладах дошкільної освіти може забезпечити не лише розвиток моральних якостей дітей, але й їх готовність до шкільного навчання. Педагогічні принципи В. Сухомлинського дозволяють вихователі створювати умови для всебічного розвитку особистості дитини, що включає розвиток пізнавальної активності, формування моральної культури та забезпечення емоційної стабільності. Він також наголошує на важливості підготовки педагогів, які будуть здатні втілювати ці принципи у свою практику, що є основою для успішної адаптації дітей до навчання у школі [4, с. 165].

Науковець І. Цюпак розглядає моральне виховання як фундаментальний аспект педагогічної спадщини В. Сухомлинського. Вона наголошує, що для успішного впровадження цих принципів у сучасну дошкільну освіту необхідно зосередитися на формуванні моральних цінностей у дітей з раннього віку. Виховання на основі гуманістичних підходів дозволяє розвинути у дітей здатність до співчуття, взаємодії та відповідальності, що є ключовими компонентами морального становлення особистості. Вона також зазначає, що ефективність морального виховання значною мірою залежить від створення освітнього середовища, яке підтримує принципи гуманізму [9].

У своїх роботах Н. Побірченко підкреслює важливість збереження та впровадження педагогічної спадщини В. Сухомлинського у сучасні освітні програми, особливо в умовах інклюзивної освіти. Вона зазначає, що методологія В. Сухомлинського, заснована на принципах індивідуалізації навчання та розвитку моральних якостей дітей, є особливо ефективною в умовах різноманітності дитячих груп. Інтеграція

педагогічних принципів в інклюзивну освіту сприяє створенню середовища, де кожна дитина може розвиватися відповідно до своїх можливостей, формуючи при цьому такі якості, як толерантність, розуміння та взаємоповага [7].

Впровадження педагогічної спадщини В. Сухомлинського у сучасну дошкільну освіту є важливим кроком до гуманізації освітнього процесу, розвитку моральних і етичних цінностей у дітей та формування гармонійної особистості. Науковці сходяться на думці, що спадщина Сухомлинського є цінним інструментом для вдосконалення системи дошкільної освіти, сприяючи створенню умов для всебічного розвитку вихованців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонєць М. Я. З любов'ю до дитини (В. О. Сухомлинський про професійно-педагогічну підготовку вчителя). *Дайджест педагогічних ідей та технологій «Школа-парк»*. 2002. №1. С.114-117.

2. Базовий компонент дошкільної освіти: Державний стандарт дошкільної освіти. Нова редакція : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 12 січн. 2021 р. № 33. / наук. кер. Піроженко Т. О. та ін. Київ, 2021. 37 с.

3. Богуш А. М. Витоки виховання мовленнєвої особистості вчителя у спадщині В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2003. № 9. С. 12-14.

4. Будак В. Д. В. О. Сухомлинський – майбутньому педагогу : наук.- метод. посіб. Миколаїв : Вид-во «ІЛІОН», 2004. 260 с.

5. Грицай Ю. О. В. О. Сухомлинський про формування здоров'язберігаючого освітнього процесу : монографія. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2013. 172 с.

6. Закон України «Про дошкільну освіту»: Закон України від 31 берез. 2023 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14#Text> (дата звернення: 07.04.24).

7. Побірченко Н. С. Василь Сухомлинський : формування дитячої особистості засобами художньої літератури. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 1 (42). С. 5-12.

8. Семез А. В. О. Сухомлинський про роль учителя у вихованні моральних цінностей учнів. *Початкова школа*. 2003. № 9. С. 18-21.

9. Цюпак І. М. Впровадження ідей В. Сухомлинського у виховний процес закладів дошкільної освіти Херсонщини. *Педагогічний дискурс : зб. наук. праць*. Хмельницький : ПП Балюк І. Б., 2011. Вип. 10. С. 518-521.

ЛЕПБУК – ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

К.пед.н., доц. В. В. Сторож

Модернізація освіти, пошук інноваційних технологій та форм роботи з дітьми, стали передумовою нових безперервних освітніх пошуків серед фахівців дошкільних закладів освіти. Дошкільне дитинство – це період, під час якого у дитини виникають перші уявлення про навколишній світ, його закономірності та взаємозв'язки. Отримані знання діти застосовують на практиці, використовуючи їх у своїх іграх та при виконанні навчальних завдань. Любов до природи, дбайливе ставлення до результату праці людини, розуміння відносин між людьми – фундамент цього закладається саме у дошкільному віці. Сучасній дитині необхідно не так багато знати, як послідовно та доказово мислити, проявляти розумову допитливість.

Навчання дітей дошкільного віку спрямовано на розвиток уваги, пам'яті, творчої уяви, на вироблення вміння порівнювати, виділяти характерні властивості предметів, узагальнювати їх за певною ознакою, аналізувати та зіставляти, отримувати задоволення від знайденого рішення. Дитина